

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ალექსანდრე მიქელაძე

ფულის გათეთრების გლობალური პრობლემა და საქართველოს
გამოწვევები

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თბილისი

2018

ნაშრომი შესრულებულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის საერთაშორისო ბიზნესის კათედრაზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: **შოთა შაბურიშვილი**

ასოცირებული პროფესორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი

ოფიციალური შემფასებლები: **ნიკოლოზ ბაკაშვილი**

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი
აუდიტორული კომპანია,
“ბაკაშვილი და კომპანია”

გონა თუთბერიძე

პროფესორი
ევროპის უნივერსიტეტი

დისერტაციის დაცვა შედგება: 2018 წლის 28 დეკემბერს, 14:00 საათზე, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის სადისერტაციო ნაშრომის დაცვის კომისიის სხდომაზე.

მისამართი: 0186, თბილისი, უნივერსიტეტის ქ.№2, თსუ X კორპუსი, აუდიტორია №206

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული მდივანი
ეკონომიკის დოქტორი

მ.გლობუანიძე

სარჩევი

თემის აქტუალობა	4
კვლევის მიზანი და ამოცანები	5
კვლევის საგანი და ობიექტი	6
კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები	6
ნაშრომის მეცნიერული სიახლე	7
ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა	8
სადოქტორო ნაშრომის სტრუქტურა	9
დისერტაციის ძირითადი შინაარსი	10
გამოქვეყნებული შრომები	22

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

თემის აქტუალობა. ფულის გათეთრება XXI საუკუნისათვის ახალი მოვლენა არ არის. ბიზნეს-ოპერატორების ნაწილი ყოველთვის ცდილობდა შემოსავლების ჭეშმარიტი წყაროს დამალვას. თუმცა, თუ ეს პრობლემა XX საუკუნის 80-იან წლებამდე მხოლოდ შიდასახელმწიფოებრივ დონეზე განიხილებოდა. დღესდღეობით მან საერთაშორისო მნიშვნელობა შეიძინა, ვინაიდან ფულის გათეთრების შედეგად კრიმინალების ხელში თავს იყრის ეკონომიკური თუ პოლიტიკური ძალაუფლება, რომელიც საშიშია ქვეყნის როგორც სოციალური, ასევე ეკონომიკური განვითარებისათვის და ფინანსური ბაზრის მთლიანობის რღვევაში გამოიხატება.

XXI საუკუნეში კომუნიკაციის თანამედროვე საშუალებებმა გააიოლა კონტაქტი უცხოელ პარტნიორებთან და გაამარტივა საერთაშორისო გარიგებების განხორციელების პროცედურა. ამასთანავე, თანამედროვე ტექნოლოგიებმა ახალი სტიმული მისცა როგორც კანონიერ სამეწარმეო, ასევე დანაშაულებრივი საქმიანობის განვითარებას, რაც ხელს უწყობს ჩრდილოვანი სფეროს წარმოქმნასა და ეროვნული ეკონომიკის დეფორმირებას. ეჭვქვეშ დგება ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის წარმატებით განხორციელების შესაძლებლობა. საქართველოს საკმაოდ საინტერესო გეოგრაფიული მდებარეობა აქვს. იგი ევროპისა და აზიის გადაკვეთაზე მდებარეობს და ვინაიდან ფულის გათეთრების სქემები ძირითადად ტრანსნაციონალური ხასიათისაა, არსებობს ამ სქემებში ქართული ეკონომიკის ჩართვის საფრთხეც. სახელმწიფოს მხრიდან აუცილებელია გააზრებული რეაგირება, რათა ქვეყნის განვითარება არ შეფერხდეს. ეს მიზანი ქმნის საჭიროებას შევიმუშავოთ თანამედროვე მიდგომები და სხვადასხვა დონის ძიებები უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის წინააღმდეგ ბრძოლისთვის, რომელიც დაეყრდნობა კვლევას და იქნება უფრო ეფექტიანი აღნიშნული პრობლემის აღმოფხვრისათვის.

ფულის გათეთრებაზე არსებულმა ლიტერატურულმა ანალიზმა დაგვანახა, რომ აღინიშნება ემპირიული ნაშრომების სიმწირე, რომლებიც სწავლობენ ფულის გათეთრებას, კორუფციასა და პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს შორის დამოკიდებულებას საქართველოში, რაც ზრდის კვლევების განხორციელების საჭიროებას. ამრიგად, აღნიშნული საკითხების დეტალური განხილვა მნიშვნელოვნად დაეხმარება როგორც ზედამხედველი ორგანოების, ისე კერძო სექტორის თანამშრომლებს უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის ფაქტების გამოვლენასა და აღკვეთაში.

პრობლემის შესწავლის მდგომარეობა. ფულის გათეთრების სქემების ტიპოლოგიასა და პრინციპებს, რომლებითაც ხელმძღვანელობენ დამნაშავეები უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის ოპერაციების დაგეგმვისას, ქართულ აკადემიურ წრეებში ჯერ არ დასთმობია სათანადო ყურადღება, ხოლო ფულის გათეთრებასა და კორუფციას, ჯინის კოეფიციენტსა და ინვესტიციებს შორის დამოკიდებულების ანალიზი არც ერთ ემპირიულ კვლევაში არ არის წარმოდგენილი. წინამდებარე ნაშრომში გამოყენებულია რაოდენობრივი კვლევის მეთოდები. წამყვანი მეცნიერების ნაშრომების ანალიზისა და სინთეზის შედეგად ჩამოყალიბდა ჰიპოთეზები, რომლებიც შემოწმდა მონაცემების დამუშავებით. ამრიგად, მიდგომა, რომელსაც ეფუძნება ნაშრომი, გულისხმობს არსებული თეორიის (ჰიპოთეზის) ემპირიული კვლევის საშუალებით შემოწმებას. კვლევა ატარებს პოზიტიურ ხასიათს, რომელშიც გამოყენებულია სხვადასხვა ანალიტიკური ხერხები.

კვლევის მიზანი და ამოცანები. კვლევის მიზანია საქართველოში ფულის გათეთრების ეკონომიკური, სოციალური და პოლიტიკური ასპექტების კომპლექსური შესწავლა და რეკომენდაციების შემუშავება აღნიშნული პრობლემის პრევენციისა და აღმოფხვრის მიზნით.

კვლევის მიზნიდან გამომდინარე, დასმულია შემდეგი ამოცანები:

- ფულის გათეთრების შესახებ სხვადასხვა მეცნიერთა შეხედულებების შესწავლა;
- ფულის გათეთრების ძირითადი საერთაშორისო სქემების ანალიზი;
- ფულის გათეთრებას, კორუფციასა და ეკონომიკურ ზრდას, ინვესტიციებსა და პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს შორის დამოკიდებულების შესწავლა;
- საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმებისა და ინსტიტუტების ანალიზი და ფულის გათეთრების აღკვეთის საერთაშორისო სტანდარტების კვლევა;
- თანამედროვე ტექნოლოგიების ანალიზი, რომლებიც მიმართულია ფულის გათეთრების წინააღმდეგ საბროძოლველად;
- საქართველოში ფულის გათეთრების პრობლემის წარმომშობი მიზეზებისა და სირთულის კვლევა;

- საქართველოში ფულის გათეთრების აღმკვეთი საკანონმდებლო ბაზის ანალიზი და საქართველოში ფულის გათეთრების აღმკვეთი სახელმწიფო პოლიტიკის კვლევა;

- რეკომენდაციების შემუშავება უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის მიზნით.

კვლევის საგანი და ობიექტი. კვლევის საგანს წარმოადგენს ფულის გათეთრების პრობლემის თეორიული, მეთოდოლოგიური და პრაქტიკული საკითხების ერთობლიობა და ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო და ადგილობრივი გამოცდილება. კვლევის ობიექტია საქართველოში არსებული შავი ფულის გათეთრების პრობლემა, მისი ზოგადი ზემოქმედება და დამოკიდებულება ბიზნესის გარემოსთან, რომელიც შეიძლება დავაჯგუფოთ საერთო სოციალური, ეკონომიკური, სახელმწიფო-პოლიტიკური, სამართლებრივი, ტექნოლოგიური თუ სხვა ნიშნების მიხედვით.

კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები. ლიტერატურის ანალიზმა გამოაშკარავა, რომ განვითარებადი ქვეყნები, უმეტეს შემთხვევაში, უფრო მეტად ზარალდებიან ფულის გათეთრების შედეგებით, ვიდრე განვითარებული. ფულის გათეთრება ზიანს აყენებს ქვეყნის ეკონომიკურ მდგომარეობას, ამცირებს ეკონომიკური განვითარების დონეს და ნეგატიურად მოქმედებს ფინანსურ ინსტიტუტებსა თუ ბაზრებზე. ისტორიული ფაქტების მოძიებით ვლინდება ყველა ის ნეგატიური ზემოქმედება, რომელიც შეიძლება ფულის გათეთრებამ მოუტანოს სახელმწიფოს. ხშირ შემთხვევაში, ფულის გათეთრებას თან სდევს კორუფციის მაღალი დონეც, რაც ასევე ნეგატიურად აისახება როგორც ქვეყნის ეკონომიკაზე, ისე მოსახლეობაში შემოსავლების გადანაწილების უთანაბრობის დონისა და ფულის გათეთრების მასშტაბების ზრდაზე. ფულის გათეთრების მაღალი დონე ხშირად ეჭვის ქვეშ აყენებს ქვეყნის რეპუტაციას საერთაშორისო ასპარეზზე, ვინაიდან ის ასახავს ქვეყანაში კორუფციის მაღალ დონეს. აღნიშნული ფაქტი უარყოფითად მოქმედებს პოტენციურ ინვესტორებზე, რადგან განვითარებადი ქვეყნები, რომლებიც ხასიათდებიან უკანონოდ მიღებული შემოსავლებისა და კორუფციის მაღალი დონით, ნაკლებად იზიდავენ პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს. ფულის გათეთრების წინააღმდეგ აქტივობები უნდა მოიცავდეს საბანკო აქტივობების, გადასახადების გადახდის მონიტორინგს, სტატისტიკური ანგარიშების დამუშავებასა და საკანონმდებლო

ბაზის შექმნას, რაც დადებითად იმოქმედებს ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდაზე.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე. შავი ფულის გათეთრების ფენომენსა და მასზე მოქმედი ფაქტორების რეტროსპექტიულ ანალიზს, ახალი ტექნოლოგიების როლს ფულის გათეთრების გამოსავლენად ქართულ აკადემიურ წრეებში აქამდე ჯერ არ დასტოვებია სათანადო ყურადღება, ხოლო მისი კავშირის ანალიზი ეკონომიკურ ზრდასთან, კორუფციასთან, ინვესტიციებსა თუ პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებთან არც ერთ ემპირიულ კვლევაში არ არის წარმოდგენილი. სადისერტაციო ნაშრომი წარმოადგენს სიახლის მატარებელს და კონტრიბუტორს არსებული ცოდნის შესავსებად. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ნაშრომის მეცნიერული სიახლეებია:

- სისტემატიზირებულია მსოფლიოს სხვადასხვა მეცნიერისა თუ საერთაშორისო ორგანიზაციის, სამართლებრივი დოკუმენტების განსაზღვრება შავი ფულის გათეთრების შესახებ შემდეგი ორი ჯგუფის მიხედვით: ა) ფულის გათეთრება, როგორც პროცესი, და ბ) ფულის გათეთრება, როგორც მიზანი;
- გამოვლენილია შავი ფულის ნეგატიური ზემოქმედება ინვესტიციებზე, პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებსა და ეკონომიკურ ზრდაზე;
- ერთმანეთისგან თვისებრივად გამიჯნულია ფულის გათეთრების ფაზები და მეთოდები, რომლებიც მოიცავს განთავსებას, დანაწევრებასა და ინტეგრაციას და გამოვლენილია მათი რისკი ფულის გათეთრების თითოეულ ეტაპზე;
- გამოვლენილია შავი ფულის მიმდები ყველაზე აქტუალური ობიექტები, რომელიც ხასიათდება ფულადი სახსრების ბრუნვის მაღალი მაჩვენებლით. ესენია: ფინანსური ინსტიტუტები, სათამაშო ბიზნესი, ვალუტის გადამცვლელი ჯიხურები, ანტიკვარული, საიუვილერიო მაღაზიები, თუ სხვ;
- გამოვლენილია თანამედროვე მეთოდები, რომლებიც გამოიყენება დამნაშავეების მიერ შავი ფულის გათეთრების განთავსების ეტაპზე: “სმერფინგი” - წვრილი ბანკოტების გადაქცევა მაღალი ღირებულების აქტივად, ოპერაციების სტრუქტურირება ნაღდი ფულით, სხვ;
- გამოვლენილია თანამედროვე მეთოდები, რომლებიც გამოიყენება დამნაშავეების მიერ შავი ფულის გადარიცხვა, ვირტუალური ვალუტების შექმნა, სხვ. ასევე, გამოვლენილია თანამედროვე მეთოდები, რომლებიც გამოიყენება დამნაშავეების მიერ შავი ფულის

გათეთრების ინტეგრაციის ეტაპზე: უძრავი ქონების გაყიდვა, გათეთრება ონლაინ სათამაშო პლატფორმების მეშვეობით, გარიგება ფასთა ცვლილებით, სხვ.;

- გამოვლენილია საქართველოში ფულის გათეთრებაზე მოქმედი საერთო სოციალური, სახელმწიფო-პოლიტიკური, ეკონომიკური, სამართლებრივი ნიშნების მქონე მიზეზები და პირობები;

- დადგენილია, რომ შავი ფულის გათეთრება ზემოქმედებს პოსტ-სოციალისტურ ქვეყნებში ეკონომიკურ ზრდაზე, ინვესტიციებისა და პუი-ს მოცულობაზე. ამასთანავე, მისი შედეგი უფრო ძლიერია, როდესაც ზემოქმედებისას გათვალისწინებულია კორუფცია.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა. კვლევის შედეგები მნიშვნელოვანია ფულის გათეთრების პრობლემის შესწავლით დაკავებული მეცნიერებისათვის ან სხვა დაინტერესებული პირისათვის. კვლევის პროცესში გამოვლენილია იმ ზოგად და სპეციალურ ფაქტორთა ერთობლიობა, რომლებიც გავლენას ახდენენ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის პროცესზე. ამასთანავე, გამოკვეთეთ სადისერტაციო თემისთვის საინტერესო 6 თეორიული მოსაზრება, დავადგინეთ ფულის გათეთრების მაჩვენებელზე ცალკე და ერთიანად მოქმედი ფაქტორების ზეგავლენა, რის შედეგადაც, ჩავატარეთ ემპირიული კვლევა და მივიღეთ ან უარყავით ჩვენთვის საინტერესო კონკრეტული თეორიული მოსაზრებები. მიღებული შედეგები ადეკვატურად და მიზნობრივად პასუხობს ფულის გათეთრების პრობლემის გადაჭრას და მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს აღნიშნული საკითხით დაინტერესებული პირების კვლევებში. ასევე, გაანალიზებულია საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმები, სტანდარტები, თანამედროვე ტექნოლოგიების როლი აღნიშნულ პრობლემასთან საბრძოლველად, საქართველოში ფულის გათეთრების აღმკვეთი საკანონმდებლო ბაზა და შემუშავებულია რეკომენდაციები უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის მიზნით.

კვლევის შედეგების აპრობაცია და პუბლიკაცია. სადისერტაციო ნაშრომი განხილული და მოწონებული იქნა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის საერთაშორისო ბიზნესის კათედრაზე (2018 წლის 4 ივლისის სხდომის ოქმი 3). დისერტაციასთან დაკავშირებული საკითხების შესახებ მოხსენებები გაკეთდა 2 საერთაშორისო კონფერენციაზე, ხოლო დისერტაციის ძირითადი შედეგები ასახულია 7 სამეცნიერო სტატიაში.

სადისერტაციო ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა. ნაშრომი მოიცავს კომპიუტერზე ნაბეჭდ 197 გვერდს. ნაშრომი შედგება შესავლის, ოთხი თავისა და დასკვნითი ნაწილისგან. მას თან ერთვის გამოყენებული ლიტერატურის სია.

ნაშრომის სტრუქტურა:

შესავალი

თავი I. ფულის გათეთრების პრობლემა გლობალიზაციის პირობებში

1.1. შემოსავლების ლეგალიზაციასთან დაკავშირებული სამეცნიერო შეხედულებების სისტემატიზაცია

1.2. ფულის გათეთრების სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტები

1.3. ფულის გათეთრების ფაზები, მეთოდები და ხერხები

თავი II. ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო გამოცდილება

2.1. საერთაშორისო თანამშრომლობა ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლაში

2.2. ფულის გათეთრებასთან ბრძოლის გამოცდილება ქვეყნების მიხედვით

2.3. ელექტრონული ვალუტები, როგორც ახალი გამოწვევა ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლაში

2.4. ახალი ტექნოლოგიების როლი ფულის გათეთრების გამოსავლენად

თავი III. ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის თავისებურებები საქართველოში

3.1. ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის ინსტიტუციური სისტემა და სამართლებრივი ბაზა საქართველოში

3.2. ფულის გათეთრებაზე მოქმედი ფაქტორები საქართველოში

3.3. საქართველოში განხორციელებული უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და მასთან დაკავშირებული ფაქტების მიმოხილვა

თავი IV. კვლევის მეთოდოლოგია და მონაცემთა ანალიზი

4.1. კვლევის მეთოდოლოგია

4.2. ჰიპოთეზების შემოწმება

დასკვნა

გამოყენებული ლიტერატურა

ნაშრომის მოკლე შინაარსი

შესავალში განხილული და შესწავლილია საკვლევი თემის პრობლემის აქტუალობა. ასახულია კვლევის მიზნები და ამოცანები, განსაზღვრულია კვლევის საგანი და ობიექტი. ჩამოყალიბებულია კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები, წარმოჩენილია კვლევის საფუძველზე მიღებული მეცნიერული სიახლეები და მათი პრაქტიკული გამოყენების მნიშვნელობა.

პირველი თავი “ფულის გათეთრების პრობლემა გლობალიზაციის პირობებში” შედგება სამი პარაგრაფისგან. პირველ პარაგრაფში, “შემოსავლების ლეგალიზაციასთან დაკავშირებული სამეცნიერო შეხედულებების სისტემატიზაცია“ განხილულია უკანონოდ მიღებული შემოსავლებისათვის კანონიერი სახის მიცემის შესახებ ადგილობრივი და უცხოელი მეცნიერების კონცეპტუალური შეხედულებები.

მეორე პარაგრაფში, “ფულის გათეთრების სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტები“, მიმოვიხილავთ შავი ფულის გათეთრების ეფექტებს ქვეყნის მდგრად ეკონომიკურ განვითარებაზე, მის ზეგავლენას ინვესტიციებზე და გამოვავლენთ როგორც აღნიშნული დანაშაულის ნეგატიურ შედეგებს სახელმწიფოსათვის, ისე კავშირს სხვა არალეგალურ აქტივობებთან.

მესამე პარაგრაფი “ფულის გათეთრების ფაზები, მეთოდები და ხერხები” მიზნად ისახავს ლეგალიზაციის მექანიზმების უნიფიცირებული მეთოდის გამოვლენას და მის დეტალურ განხილვას თითოეულ ეტაპზე.

მეორე თავი “ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო გამოცდილება“ წარმოდგენილია შემდეგი ოთხი პარაგრაფით: პირველ პარაგრაფში, “საერთაშორისო თანამშრომლობა ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლაში“ განხილულია საერთაშორისო გამოცდილება უკანონოდ მიღებული ფულადი სახსრების ლეგალიზაციასთან. აღნიშნულ ქვეთავში გავეცნობით ფულის გათეთრებასთან მეზობელ საერთაშორისო ორგანიზაციებსა თუ გაერთიანებებს, რომლებიც დაკავებულნი არიან აღნიშნულ პრობლემასთან ბრძოლით.

მეორე პარაგრაფი “ფულის გათეთრებასთან ბრძოლის გამოცდილება ქვეყნების მიხედვით“ ეძღვნება უკანონოდ მიღებული ფულადი სახსრების ლეგალიზაციასთან დაკავშირებულ საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლას. აღნიშნული კვლევა მოიცავს სხვადასხვა ქვეყნის სამეცნიერო ჟურნალში, პუბლიკაციებში, ქვეყნების ნორმატიული აქტების მიმოხილვას.

მესამე პარაგრაფში “ელექტრონული ვალუტები, როგორც ახალი გამოწვევა

ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლაში” ყურადღება გამახვილებულია ელექტრონულ ვალუტებზე, რომლებიც დღესდღეობით ახალ გამოწვევას წარმოადგენს ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლაში ჩართული ორგანიზაციებისათვის.

მეოთხე პარაგრაფში “ახალი ტექნოლოგიების როლი ფულის გათეთრების გამოსავლენად“ განვიხილეთ თანამედროვე ტექნოლოგიები, რომლებიც ხელს უწყობენ უკანონოდ მიღებული შემოსავლების ლეგალიზაციის ფაქტების გამოვლენასა და მათ შემდგომ პრევენციას.

მესამე თავი “ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის თავისებურებები საქართველოში” წარმოდგენილია სამი პარაგრაფით. პირველ პარაგრაფში “ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის ინსტიტუციური სისტემა და სამართლებრივი ბაზა საქართველოში” განვიხილავთ საქართველოში ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის თავისებურებას. მიმოვიხილავთ როგორც საკანონმდებლო ბაზას, ასევე, სხვადასხვა სპეციალიზებულ ინსტიტუტებსა და აღნიშნულ პრობლემასთან საბრძოლველად შემუშავებულ დოკუმენტებს. პარაგრაფი გვაძლევს ინფორმაციას საქართველოში უკანონო საქმიანობიდან მიღებული ფულადი სახსრების ლეგალიზაციის წინააღმდეგ ბრძოლის თავისებურების შესახებ.

მეორე ქვეთავში “ფულის გათეთრებაზე მოქმედი ფაქტორები საქართველოში” მიმოხილულია საქართველოში ფულის გათეთრების გამომწვევ მიზეზებს და გამოვავლენთ ფულის დაბანდებისათვის მიმზიდველ სფეროებს. გავაანალიზებთ უკანონოდ მიღებული შემოსავლის ლეგალიზაციაზე მოქმედ ფაქტორებს, რომლებიც დაჯგუფებულია სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით.

მესამე პარაგრაფის “საქართველოში განხორციელებული უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და მასთან დაკავშირებული ფაქტების მიმოხილვა” მიზანია უკანასკნელ წლებში განხორციელებული უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და მასთან დაკავშირებული ფაქტების ანალიზი.

მეოთხე თავი “კვლევის მეთოდოლოგია და მონაცემთა ანალიზი” დაეთმო კვლევით ნაწილს, სადაც სხვადასხვა მეთოდების გამოყენებით განხორციელდა მონაცემთა ანალიზი და შემოწმდა ჰიპოთეზები, რომლის შედეგებიც გამოტანილია ნაშრომის დასკვნით ნაწილში. პირველ პარაგრაფში, “კვლევის მეთოდოლოგია“ განხილულია კვლევის სტრატეგია და კვლევის დიზაინი.

მეორე პარაგრაფში, “ჰიპოთეზების შემოწმება” შეგროვებული მონაცემებით

შევამოწმეთ ჰიპოთეზები და გამოვიტანეთ შესაბამისი დასკვნები.

დასკვნები და წინადადებები. გასულ წლებში ბევრი დაიწერა შავი ფულის გათეთრების შესახებ. თუმცა, აღნიშნული პრობლემის ინტერპრეტაციას მეცნიერებები განსხვავებულად ახდენენ. ზოგიერთი შავი ფულის გათეთრების განსაზღვრებისას ორიენტირდება გათეთრების შედეგზე, ზოგიერთი - პროცესზე. პრობლემის არსის უკეთ აღსაქმელად რეკომენდირებულია, ყურადღება დაეთმოს როგორც უკანონოდ მიღებული შემოსავლებისათვის კანონიერი სახის მიცემის პროცესს, ასევე მის შედეგებს. დღესდღეობით არსებობს სხვადასხვა საერთაშორისო დოკუმენტი და ორგანიზაცია თუ გაერთიანება, რომელიც აქტიურად მოდგაწვობს უკანონოდ მიღებული სახსრებისათვის ლეგალური სახის მიცემის წინააღმდეგ საბრძოლველად. დროთა განმავლობაში, აღნიშნული დოკუმენტებისა თუ ორგანიზაციების რიცხვი მატულობს, რაც ხაზს უსვამს პრობლემის აქტუალობას XXI საუკუნეში. ხსენებულმა გარემოებამ განაპირობა ფულის გათეთრების საკითხის, მასზე მოქმედი ძირითადი ფაქტორებისა და გათეთრების მეთოდების, ფაზების კვლევის აუცილებლობა. შავი ფულის გათეთრების დეტერმინანტების დადგენის საფუძველზე გამოვლინდა, რომ არაოფიციალური საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლების მაღალი ხვედრითი წილი, ჩრდილოვანი ეკონომიკის, ფინანსური ინსტიტუტების საქმიანობაზე კონტროლისა და მონიტორინგის მექანიზმების არასრულყოფილება, ფინანსური საქმიანობის რეგულირების საერთაშორისო სტანდარტების შეუსრულებლობა, გამჭვირვალობის არასაკმარისი მოთხოვნები ფინანსურ ოპერაციებსა და ქონების საკუთრებასთან დაკავშირებით, ანონიმური ანგარიშების, ქვეყნის შიგნით თავისუფალი სავაჭრო ზონების არსებობა ხელს უწყობს ფულის გათეთრების მასშტაბების ზრდას. ამასთანავე, ძირითადი ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენენ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის პროცესზე, დროთა მანძილზე ვითარდება, რაც განაპირობებს მათი შესწავლის მუდმივ საჭიროებას. დღესდღეობით, არსებობს შავი ფულის გათეთრების ძირითადი ერთი უნიფიცირებული მიდგომა, რომელიც გულისხმობს განთავსებას, დანაწევრებასა და გაერთიანებას, თუმცა, რეალობაში კრიმინალების მიერ მრავალი ხერხი და მეთოდი გამოიყენება უკანონო შემოსავლებისათვის კანონიერი სახის მისაცემად. ამკარაა, რომ უკანონო საქმიანობიდან მიღებული ფულადი სახსრების ლეგალიზაციის მეთოდები დღევანდელობაში საკმაოდ მრავალფეროვანია. უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის ფაქტებთან დაკავშირებულ პროცესზე ზემოქმედების

მიზნით ჩატარებული კვლევა იძლევა საქართველოში აქტუალური სფეროების გამოვლენის შესაძლებლობას. როგორც კვლევამ გვაჩვენა, 2016 წელს ფინანსური მონიტორინგის სამსახურში შესულია 993 საექვო გარიგება, რომელთაგან: კომერციული ბანკების მიერ წარმოდგენილია 549, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების მიერ 65, სადაზღვევო კომპანიებისა და არასახელმწიფო საპენსიო სქემების მიერ 75, ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორების მიერ 5, საბროკერო კომპანიების მიერ 1, ლატარიების, აზარტული და სხვა მომგებიანი თამაშების მომწოდებელი პირების მიერ 27, სალიზინგო კომპანიების მიერ 46 და შემოსავლების სამსახურისა და საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ 296.

თითოეული საჭიროებს დეტალურ ანალიზს პასუხისმგებელი ორგანოების მიერ, რათა თავიდან იქნას აცილებული ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებასთან დაკავშირებული რისკები. ფულის გათეთრების სამყაროში კრიმინალებს, ფინანსურ ინსტიტუტებსა და სამართალდამცავ ორგანოებს შორის ბრძოლა ინტელექტუალურ შერკინებას ჰგავს, სადაც ფულის გათეთრებლები მუდმივად ეძებენ გათეთრების ახალ გზებს. იმ დროს, როდესაც ფინანსური ინსტიტუტები ისევე, როგორც სახელმწიფო სტრუქტურები, ახორციელებენ დიდი მოცულობის ინვესტიციებს თანამედროვე ტექნოლოგიებში, რათა მოხერხდეს კლიენტების შესახებ უტყუარი ინფორმაციის მიღება. დამნაშავეები მაქსიმალურად ცდილობენ ალტერნატიული გზების მოძიებას, რის საპასუხოდაც სახელმწიფო თუ საერთაშორისო სამართალდამცავი და ადგილობრივი ორგანოები იმუშავენ სხვადასხვა ტექნოლოგიებს, რომელიც საშუალებას მისცემს მათ დაინახონ კავშირები მოთამაშეებს შორის და გამოავლინონ საექვო ტიპის შემთხვევები, დაკავშირებული ფულის გათეთრებასთან და სხვა დანაშაულებრივ საქმიანობასთან. თუ ფინანსური სისტემები კვლავაც განაგრძობენ ახალი კონტროლის მექანიზმების დანერგვას, კრიმინალები კვლავ შეეცდებიან ახალი ალტერნატიული გზის მოძიებას ფულადი სახსრებისათვის ჭეშმარიტი წყაროს დასაფარად.

კვლევის ფარგლებში, გავანალიზეთ უკანონოდ მიღებული შემოსავლების ლეგალიზაციაზე არსებული ლიტერატურა, რის შედეგადაც ჩამოვაყალიბეთ ჰიპოთეზები, რომლებიც შემოწმდა ემპირიული კვლევით მსოფლიო ბანკისა და ბაზელის მიერ გამოქვეყნებული შავი ფულის გათეთრების ინდექსის მონაცემების საფუძველზე. ჩვენ ჩავატარეთ ემპირიული კვლევა 17 პოსტ-სოციალისტური ქვეყნის ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემის საფუძველზე. კვლევის საწყის ეტაპზე

მიმოვიხილეთ ფულის გათეთრების პრობლემით დაინტერესებული სხვადასხვა მეცნიერის თეორიები შავი ფულის, კორუფციისა და ეკონომიკური ზრდის, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებისა და ინვესტიციების შესახებ, რათა გამოვლენილიყო შავი ფულის გათეთრების ზემოქმედება ეკონომიკურ მაჩვენებლებზე. კვლევის მიხედვით დავასკვნით, რომ ფულის გათეთრებასა და ეკონომიკურ ზრდას შორის არის უარყოფითი დამოკიდებულება. ასევე, აღსანიშნავია, რომ შავი ფულის გათეთრება კორუფციასთან ერთად დადებითად აისახება ინვესტიციებისა და პუი-ს მოცულობის ზრდაზე. აღნიშნული კავშირის არსებობა გამოწვეულია იმით, რომ პოსტ-სოციალისტური ქვეყნების დიდი ნაწილი ჯერ კიდევ არადემოკრატიული ქვეყანაა, სადაც არსებობს ბიუროკრატიული სამართალი, სახელმწიფო მოხელეები თავად არიან ჩართულნი კორუფციულ აქტივობებში, უკანონო გზებით მიღებული შემოსავლები გააქვთ ოფშორებში და შემდგომ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების სახით ახორციელებენ ინვესტიციას ქვეყანაში. აღნიშნულზე მიუთითებს საქართველოს მაგალითიც, სადაც პუი-ს გარკვეული ნაწილი ოფშორებიდან მოედინება, რაც საფრთხეს წარმოადგენს საქართველოს მომავლისათვის, ვინაიდან შავი ფულის გათეთრებას აქვს სხვადასხვა ნეგატიური ეფექტი ქვეყნის მდგრადი განვითარებისათვის, რომელიც მოიცავს და არ შემოიფარგლება მხოლოდ კერძო სექტორისათვის ლეგიტიმური ძირის გამოთხრით, ფინანსური ბაზრებისთვის ზიანის მიყენებით, ეკონომიკური სტაბილურობის რღვევით, თუ სხვ. კვლევის მიხედვით დადგინდა, რომ დღეისათვის საქართველოში მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს შავი ფულის გათეთრება, ხოლო კორუფციის მაღალი დონე ერთ-ერთი საყურადღებო პრობლემაა. ორივე ფაქტორი განსაკუთრებით საშიში ხდება, როცა უკანონო შემოსავლები ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური უსაფრთხოების წინააღმდეგ მიმართული დონისძიებების, მათ შორის ტერორიზმის, ნარკოტიკებითა და იარაღით უკანონო ვაჭრობის, ეკონომიკური და სხვა სახის დანაშაულების დაფინანსებას ხმარდება. ლიტერატურული ანალიზი გვიჩვენებს, რომ კორუფციის მაღალი ზრდის ტემპი იწვევს ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისა თუ განვითარების დონის შემცირებას, ისევე, როგორც ვნებს სახელმწიფოს მიერ სოციალური ტიპის დანახარჯების ეფექტიანობასა და ადამიანური კაპიტალის ფორმირებას.

საქართველოსთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ინვესტიციების მაჩვენებელს ისევე, როგორც პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას.

საქართველოში მოქმედი თავისუფალი ინვესტირების პირობები საერთაშორისო თუ ლოკალური ფინანსირებისათვის სახელმწიფოს მომხიბვლელს ხდის უცხოელებისათვის. თუმცა, აღნიშნული არ ნიშნავს, რომ სახელმწიფო არ უნდა ებრძოდეს კორუფციას ან ფულის გათეთრების პრობლემას. მიჩნეულია, რომ ფულის გათეთრების შემდეგ, უმეტესი ნაწილი კვლავ მიემართება კრიმინალური აქტივობების დასაფინანსებლად. აუცილებელია, გვახსოვდეს, რომ საქართველოს ნაკისრი აქვს ვალდებულება მოახდინოს საკუთარი კანონმდებლობის ჰარმონიზაცია ევროპის ქვეყნების კანონმდებლობასთან და მიიღოს კანონმდებლობა, რომელიც ითვალისწინებს შესაბამის დაწესებულებებთან საქმიანი ურთიერთობის დაწყებისას მომხმარებელთა ვინაობის დადგენას, ცალკეული გარიგებების ან ერთმანეთთან დაკავშირებული გარიგებების სერიის დამწყები მომხმარებლების იდენტიფიცირებას, მომხმარებელთან საქმიანი შეთანხმების დასრულების შემდეგაც კი განსაზღვრული პერიოდით შესაბამისი ცნობების შენახვას, შიდა კონტროლისა და კავშირის ადეკვატური პროცედურების დაწყებას, შესაბამისი დაწესებულებების მიერ თავისი თანამშრომლებისათვის ტრენინგის პროგრამების შემუშავებას და სხვ.

საერთაშორისო ორგანიზაციები დიდ ყურადღებას უთმობენ საქართველოს მიერ ნაკისრი იმ ვალდებულებების შესრულებას, რომლებიც მიმართულია ტრეფიკინგით, ნარკოტიკებით თუ იარაღის ვაჭრობით ნაშოვნი ფულის ლეგალიზების წინააღმდეგ. ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების, როგორც ტრანსნაციონალური დანაშაულების, წინააღმდეგ ბრძოლა და მათი პრევენცია საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი უმთავრესი პრიორიტეტია. საქართველოში უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის სისტემა არსებობის 15 წელს ითვლის. ამჟამად მოქმედი “უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ” საქართველოს კანონი 2003 წლის 6 ივნისსაა მიღებული და ძალაშია 2004 წლის 1 იანვრიდან. სწორედ აღნიშნული კანონი წარმოადგენს უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციის ეროვნული სისტემის მთავარ სამართლებრივ ინსტრუმენტს. კანონი არეგულირებს საქართველოში უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების გამოვლენასა და აღკვეთის ხელშეწყობასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს, ასევე, საქართველოსა და სხვა სახელმწიფოთა უფლებამოსილ ორგანოებსა და საერთაშორისო ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის ფორმებს. ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის ძირითადი მიზანია საქართველოში

საერთაშორისო სტანდარტებთან თავსებადი უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლისა და აღკვეთის ეროვნული სისტემის ფორმირება, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციასთან დაკავშირებული დანაშაულების პრევენციას, მათი რაოდენობის კლებას და ასევე, მათ დროულ გამოვლენას. უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის წინააღმდეგ კი ბრძოლის ძირითადი მიმართულება ქვეყანაში არსებული რისკების იდენტიფიცირებასა და ამ დანაშაულების პრევენციის მიზნით რისკზე დამყარებული პოლიტიკის განსაზღვრას გულისხმობს.

მას შემდეგ, რაც საქართველო გახდა ევროპის საბჭოსა და გაეროს წევრი, ის შეუერთდა აღნიშნული ორგანიზაციების კონვენციებს, რომლებიც აწესებენ გარკვეულ სტანდარტებს. აუცილებელია, საქართველომაც გაითვალისწინოს ეს სტანდარტები, რადგან ყველა ქვეყნის კანონმდებლობა ადაპტირებული უნდა იყოს აღნიშნულ პრობლემასთან საბრძოლველად. ჯერჯერობით, საქართველო საერთაშორისო მოთხოვნებს იმით აკმაყოფილებს, რომ შექმნილია ფინანსური მონიტორინგის სამსახური. ამ სამსახურში აქტიურად მიმდინარეობს სხვადასხვა თანამდებობრივი პირების სწავლების პროცესი, რადგან სწორედ მათ კომპეტენციაზეა დამოკიდებული ამა თუ იმ საეჭვო ტრანზაქციისა თუ ფინანსური გარიგების აღმოჩენა. უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის წინააღმდეგ ბრძოლის ეფექტიანობისათვის აუცილებელია სამოქმედო გეგმის შემუშავება, რომელიც გაითვალისწინებს კონკრეტულ ღონისძიებებს, მათ იმპლემენტაციაზე პასუხისმგებელ უწყებებსა და შესრულების ვადებს. სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შესრულების ზედამხედველობამ უნდა უზრუნველყოს უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის სფეროში მოქმედი შესაბამისი სახელმწიფო უწყებები და ორგანიზაციების წარმომადგენელთა მონაწილეობით ფორმირებული უწყებათშორისი საკოორდინაციო საბჭო, რომლის მთავარ ამოცანას ასევე წარმოადგენს სტრატეგიის, შესაბამისი სამოქმედო გეგმის და უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის წინააღმდეგ ბრძოლისა და მისი პრევენციის სფეროში მოქმედი საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების შესრულების ზედამხედველობა და ამ მიმართულებით სახელმწიფო ორგანოების საქმიანობის კოორდინაცია.

ნათელია, რომ ფულის გათეთრების ძირითადი არსი და მიზანი დანაშაულებრივი გზით შექმნილი ფულადი სახსრების დაგროვება და მისი დაკანონებაა. გარდა

დამნაშავის დაკავებისა და დასჯისა, ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო ღონისძიებები მნიშვნელოვან ეკონომიკურ მიზანს ემსახურება, კერძოდ, დანაშაულებრივი გზით შექმნილი ქონების ჩამორთმევასა და მისი სახელმწიფოსათვის გადაცემას. შესაბამისად, ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო სისტემის დანერგვა კონფისკაციის მექანიზმის დამკვიდრების გარეშე მნიშვნელოვნად შეასუსტებს მის ეფექტიანობას. ფულის გათეთრების წინააღმდეგ ბრძოლის სრულყოფის მიზნით, აუცილებელია საერთაშორისო თანამშრომლობის გაფართოება და გრძელვადიანი უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღკვეთის კომპლექსური მიზნობრივი პროგრამის შემუშავება და რეალიზება.

ასევე, გასათვალისწინებელია, ნაღდი ფულის ბრუნვა, რომელიც ერთ-ერთი სუსტი წერტილია ფულის გათეთრების ეფექტური აღკვეთის თვალსაზრისით. ხშირად, ნაღდი ფული ემსახურება ჩრდილოვან ეკონომიკას, რომლის ზრდაც ნაღდი ფულის ბრუნვის სტიმულირებას ახდენს. საინტერესოა, რომ ბოლო დროს ყურადღებას იპყრობს ერთი იდეა, რომელიც ნაღდი ფულის რამდენიმე კუბურის მოსპობაში მდგომარეობს. გაცხადებული მიზეზი ისაა, რომ ეს, ვითომდა, დაგვეხმარება ტერორისტებთან, ნარკოდირებასა და გადასახადებისგან თავის ამრიდებლბებთან ბრძოლაში. ასე, თითქოს, დამნაშავეებს გადაადგილებასა და უკანონოდ მიღებული ფულადი ტიპის შემოსავლების შენახვაში პრობლემები შეექმნება.

უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის წინააღმდეგ ეფექტური ბრძოლისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება პოლიტიკური ხასიათის ღონისძიებებს. მიზანშეწონილია, დაინერგოს თანამედროვე ტექნოლოგიები უცხოური გამოცდილების გათვალისწინებით, პროგრამები და სხვადასხვა სტრუქტურების მონაცემების საფუძველზე შეიქმნას ერთიანი ბაზა, რომელიც ინტელექტუალური კომპიუტერული საძიებო პროგრამების გამოყენებით შესაძლებელს გახდის გამოავლინოს საეჭვო გარიგებები. ფულის გათეთრების ეფექტის ზემოქმედების შესამცირებლად რეკომენდირებულია ასევე მხედველობაში მივიღოთ კონტროლთან დაკავშირებული შემდეგი გადაწყვეტილებები, რომელიც მოიცავს:

- რისკ-მენეჯმენტსა და საეჭვო აქტივობების მონიტორინგს;
- “იცნობდე შენს კლიენტს” პოლიტიკის დანერგვას ისევე, როგორც შემთხვევის მენეჯმენტსა და დაკვირვების ობიექტების სიის ფილტრაციას.

აქვე, საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ ბოლო წლებში მთელ მსოფლიოში საგრძნობლად გაიზარდა სხვადასხვა ორგანიზაციების წინააღმდეგ მიმართული

ელექტრონული თავდასხმების რაოდენობა. კომპიუტერული დანაშაულის ზრდასთან ერთად, საჭირო გახდა ახალი მარეგულირებელი კანონების შემუშავება. სწორედ ამ პერიოდში მიიღეს რამდენიმე სიახლე სხვადასხვა ქვეყნებმა საკუთარ კანონმდებლობებში. მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიო აღიარებს კომპიუტერული დანაშაულის მაღალ საშიშროებას, ჯერ კიდევ არ არსებობს ცალსახად გამოკვეთილი საერთაშორისო თანამშრომლობა ასეთი ტიპის დანაშაულთან საბრძოლველად. საფინანსო სექტორის სწრაფი განვითარება, საშუალებას აძლევს დაწესებულებებს გაუწიონ მომხმარებლებს მომსახურება ფიზიკური დასწრების გარეშე, მაგალითად, ინტერნეტის, სატელეფონო საბანკო მომსახურების საშუალებებით. აღნიშნული სახის მომსახურებები სულ უფრო მასშტაბურ სახეს იძენს, და ვინაიდან ასეთ ავტომატიზირებულ ოპერაციებს ნებისმიერი ადგილიდან ხელმისაწვდომობა და ნაკლები გამჭვირვალობა ახასიათებს, ეს ფულის გათეთრების მეტად ხელსაყრელ საშუალებად შეიძლება იქცეს. მნიშვნელობა ენიჭება ასეთი ტიპის გარიგებებს და აუცილებელია სპეციფური ადეკვატური ზომების მიღება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებელი ხდება შემდეგი პუნქტების კონტროლი: ანგარიშის გახსნა, ფულის დეპოზიტზე მიღება, სესხის გაცემა, სადებეტო ბარათის გამოშვება, სამოგზაურო ჩეკის გამოშვება, ელექტრონული ტრანსფერის მიღება-გაგზავნა.

თანამედროვე მსოფლიოში დაგროვილი გამოცდილება, გვიჩვენებს, რომ საფინანსო ინსტიტუტებს ფულის გათეთრების მიზნებისათვის გამოყენების დიდი რისკი ახასიათებს. ამასთან საფინანსო ინსტიტუტის ცნება გარდა ბანკების, სადაზღვევო კომპანიებისა და ფასინი ქაღალალების ბროკერებისა, უფრო ფართოა და ისეთ ინსტიტუტს მოიცავს, რომელიც დაზუსტებული არ არის, მაგალითად: საფინანსო სალიზინგო კომპანიები, ფულადი გზავნილების დაწესებულებები, თუ სხვ. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასურველია, თუ ფინანსური მონიტორინგის განმახორციელებელი პირებს აუდიტორები, დამოუკიდებელი ბუღალტრები, საგადასახადო კონსულტანტები და იურიდიული პროფესიის დამოუკიდებელი პირები შეუერთდებიან. ამასთანავე, გასათვალისწინებელია, რომ ფულის გათეთრებლები, ფინანსური კონსულტაციისათვის პროფესიონალ ბუღალტრებს, იურისტებს და სხვ. პირებს მიმართავენ. თუ გავითვალისწინებთ ბაზრის სწრაფ განვითარებას, აღნიშნული პროფესიული საქმიანობა ფულის გათეთრების კუთხით შესაძლებელია მალევე გახდეს მაღალი რისკის მატარებელი.

ამასთანავე, მნიშვნელოვანია, რომ კანონპროექტში მკაფიოდ ჩამოყალიბდეს მოთხოვნები, რომლის თანახმადაც მონიტორინგის განმახორციელებელი დაწესებულებები კლიენტის/ხელშეკრულების მხარის იდენტიფიკაციას განახორციელებენ როგორც გრძელვადიანი საქმიანი ურთიერთობების დამყარებისას, ასევე, ერთჯერადი გარიგების დადებისას იმ შემთხვევაში თუ გარიგების თანხა დადგენილ ზღვარს აღემატება. აღნიშნული დებულების არსი იმაში მდგომარეობს, რომ დაწესებულებამ კლიენტის იდენტიფიკაცია აუცილებლად უნდა მოახდინოს მასთან საქმიანი ურთიერთობების დამყარებისას. ეს დებულება განამტკიცებს პრინციპს „იცნობდე საკუთარ კლიენტს“, რომელსაც უნდა იცავდეს მონიტორინგის განმახორციელებელი დაწესებულება. მონიტორინგის განმახორციელებელ პირებს იდენტიფიკაციის ვალდებულება უნდა დაეკისროთ იმ შემთხვევაშიც, როდესაც გარიგების თანხა ზემოთ დადგენილ ზღვრებზე ნაკლებია, თუ არსებობს ეჭვი ფულის გათეთრების შესახებ. კანონპროექტის თანახმად მონიტორინგის განმახორციელებელ პირებს კლიენტის იდენტიფიკაციის მოვალეობა ეკისრებათ, მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ მონიტორინგს დაქვემდებარებული გარიგების თანხა დადგენილ ზღვარზე მეტია. მონიტორინგის განმახორციელებელმა პირებმა უნდა გაატარონ ყველა საჭირო და ადეკვატური ღონისძიება, რომელიც აუცილებელია იმ დიდი რისკის თავიდან ასაცილებლად, რომელიც დაკავშირებულია კლიენტის ფიზიკური დასწრების გარეშე მასთან საქმიანი ურთიერთობების დამყარებასა თუ გარიგების დადებასთან. ღონისძიებებმა უნდა უზრუნველყონ ვინაობის დადგენა დამატებითი დოკუმენტური მტკიცებულების მოთხოვნის გზით. ამასთანავე, ერთმანეთისაგან უნდა გაიმიჯნოს გარიგებასთან დაკავშირებული მტკიცებულებების და კლიენტის იდენტიფიკაციასთან დაკავშირებული მტკიცებულებების შენახვის ვადა. კანონპროექტში ავტომატურად უნდა განისაზღვროს მოთხოვნა, რომლის თანახმადაც დოკუმენტების შენახვის ვადა აითვლება ამ ურთიერთობის შეწყვეტის მომენტიდან.

ფულის გათეთრების ერთ-ერთი მასტიმულირებელი ფაქტორი ტექნოლოგიური პროგრესია, უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის აღმკვეთი კანონმდებლობა კი არ უნდა ჩამორჩეს ფინანსური ინსტიტუტების მიერ ბაზრისთვის ახალი პროდუქტების შეთავაზების ტემპს და ეს ახალი პროდუქტები არ უნდა იქნას გამოყენებული კრიმინალების მიერ დანაშაულებრივი მიზნების განსახორციელებლად. გაეროს ნარკოტიკებთან და დანაშაულთან სამდივნომ დანაშაულობის პრევენციისა და

კრიმინალური იუსტიციის გაეროს მე-12 კონგრესისთვის მოამზადა ელექტრონულ დანაშაულთან დაკავშირებული პროექტი. კონვენციის პროექტში აღინიშნა, რომ “ელექტრონული დანაშაულის წინააღმდეგ გლობალური კონვენციის შემუშავება საჭიროებს საკითხისადმი ფრთხილ და გააზრებულ მიდგომას“. ამასთანავე, კრიპტოვალუტების მომავალი ჯერ ნათლად არ არის განსაზღვრული. ასე, რომ მიზანშეწონილია ძალების გაერთიანება ფულის გათეთრების საწინააღმდეგოდ, რომელიც მოიცავს როგორც სპეციალური ორგანოების წარმომადგენელთა, ასევე საბანკო და სხვა ფინანსური ინსტიტუტების თანამშრომელთა ტრენინგს, რომლებიც ერთობლივად შეეცდებიან როგორც ფულის გათეთრების, ისე კორუფციის პრობლემის პრევენციას და მის შემდგომ აღმოფხვრას. სხვა ქვეყნების გამოცდილება ადასტურებს, რომ ინფორმაციის ორგანიზებული გაცვლა მკვეთრად ზრდის ფულის გათეთრების აღმკვეთი სამუშაოების ეფექტურობას. თანამედროვე ტექნოლოგიები, სხვადასხვა საინფორმაციო ცნობარი თუ საერთაშორისო პუბლიკაცია და ინფორმაციის დიდი ნაკადის გადამამუშავებელი ანალიტიკურ პროგრამები ხელს უწყობენ უკანონოდ მიღებული შემოსავლების ლეგალიზაციის ფაქტების გამოვლენასა და მათ შემდგომ პრევენციას. ასევე, სასურველია ინფორმაციის დიდი ნაკადის გადამამუშავებელი მოწინავე საგამოძიებო, ანალიტიკური პროგრამების, მათ შორის, ე.წ. “ანალიტიკოსის წიგნაკის” გამოყენება. ასევე არსებობს კომპიუტერული პროგრამები, მათ შორის NetMiner, UCInet, Pajek, სხვ, რომელიც იძლევა მონაცემების ინფორმაციად გარდაქმნის საშუალებას და კომპანიების სახელწოდებებს, მოწილეთა რაოდენობას, ვინაობას, მისამართებს, დაბადების თარიღებს ისე გარდაქმნის, რომ საერთო სახელწოდებებს შორის ხილულ კავშირს ადგენს. პროგრამები საშუალებას აძლევენ მკვლევარს რთული, კომპლექსური ბაზებიდან მოპოვებული ინფორმაცია მარტივად დააკავშიროს ერთმანეთთან და შექმნას ე.წ. ლოგიკური სცენარები. ამგვარად, კავშირების დადგენა, რომელიც ანალიტიკოსს გაუჭირდებოდა მონაცემთა ბაზების რაოდენობის გამო, უკვე შესაძლებელია კომპიუტერული პროგრამის მეშვეობით. კომპიუტერული პროგრამების შესაძლებლობები იზრდება, როდესაც მას გამოიყენებენ ანალიტიკოსთა მიერ შექმნილ მონაცემთა ბაზებში. ასეთი ბაზა ფუნქციონირებს, როგორც დამაკავშირებელი ხიდი და უზრუნველყოფს გაცვლისთვის დაცულ სამუშაო სივრცეს. ამასთანავე, ფულის გათეთრების შესახებ რაიმე ეჭვის არსებობის შემთხვევაში, შესაბამის დაწესებულებას უნდა დაევალოს, არ განახორციელოს კონკრეტული გარიგება და შეატყობინოს პოლიციას ან სხვა

მაკონტროლებელ ორგანოს ინფორმაცია. თუ ინფორმაციის გაცემა ხდება კეთილსინდისიერი გზით, მაშინ იგი არ წარმოადგენს საიდუმლოების პრინციპის დარღვევას.

გამოქვეყნებული შრომები:

1. Do Trendy Technologies Facilitate Money Laundering (International Journal “Information Theories and Applications”, Vol. 25, Number 2, © 2018);
2. ფულის გათეთრების ზემოქმედება სოციალური კაპიტალის ფორმირებასა და პუი-ს მოზიდვაში (“ბუღალტრული აღრიცხვა”, სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი, საქართველოს პროფესიონალ ბუღალტერთა და აუდიტორთა ფედერაცია, იანვარი, ISSN 1512-0775, 2018);
3. “ფულის გათეთრებასთან ბრძოლის საერთაშორისო და ეროვნული გამოცდილება“ (ჟურნალი “საქართველოს ეკონომიკა”, თებერვალი, e-ISSN 1512-2980, თებერვალი, 2018);
4. “Money Laundering and its Impact on Sustainable Economic Development” (ჟურნალი “საქართველოს ეკონომიკა”, e-ISSN 1512-2980, თებერვალი, 2018), (ინგლისურ ენაზე);
5. Bitcoins within Georgia’s Money Laundering Scheme (European Journal of Economics and Business Studies, ISBN 978-88-909161-2-0) (“European Center for Science Education and Research”, Conference Proceedings, October, 2017);
6. “ფულის გათეთრების მეთოდები და ახალი ტექნოლოგიების როლი მის გამოსავლენად” (ჟურნალი “საქართველოს ეკონომიკა”, e-ISSN 1512-2980, აგვისტო, 2017);
7. “ფულის გათეთრების ფაქტორული ანალიზი” (ჟურნალი “ეკონომიკა და ბიზნესი”, ტომი X, ISSN 1987-5789, N2, 2017).

გარდა ამისა, კვლევის შედეგები წარმოდგენილ იქნა:

1. 2018 წლის 28 ივნისს - 12 ივლისს ქვარნაში გამართულ საინფორმაციო თეორიებისა და აპლიკაციების საერთაშორისო კონფერენციაზე;
2. 2017 წლის 6-7 ოქტომბერს ქ. ვენაში გამართულ სოციალური მეცნიერებების ICSS მე-13 საერთაშორისო კონფერენციაზე.